

**ДВНЗ «Прикарпатський національний університет
імені Василя Стефаника»**

Навчально-науковий юридичний інститут

Кафедра цивільного права

Гейнц Р. М.

ДОГОВІР ЯК ЦИВІЛЬНО-ПРАВОВА ФОРМА ТОВАРНОГО ОБОРОТУ

методичні вказівки для підготовки до семінарських занять

магістрантів 1-го курсу заочної форми навчання

спеціальності «Право»

Івано-Франківськ, 2020

Г29

Затверджено на засіданні кафедри цивільного права ДВНЗ «Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника» (протокол № 3 від 30.09.2020 р.)

Схвалено Науково-методичною радою навчально-наукового юридичного інституту ДВНЗ «Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника» (протокол № 2 від 08 жовтня 2020 р.)

Рекомендовано до друку Вченою радою навчально-наукового юридичного інституту ДВНЗ «Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника» (протокол № 4 від 16 грудня 2022 р.)

Рецензенти:

Банасевич Ірина Іванівна

кандидат юридичних наук, доцент, доцент кафедри цивільного права ДВНЗ «Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника»

Олійник Оксана Степанівна

кандидат юридичних наук, доцент, заступник директора навчально-наукового юридичного інституту ДВНЗ «Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника»

Г29 Гейнц Р. М. Договір як цивільно-правова форма товарного обороту: методичні вказівки для підготовки до семінарських занять магістрантів 1-го курсу заочної форми навчання спеціальності «Право». Івано-Франківськ: ДВНЗ «Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника», 2020. 32 с.

Методичні вказівки розроблені на основі навчального плану підготовки магістра спеціальності 081 «Право» ДВНЗ «Прикарпатський національний університет ім. Василя Стефаника», відповідно до тематики навчальної програми дисципліни «Договір як цивільно-правова форма товарного обороту».

В посібнику викладені короткі методичні рекомендації для підготовки студента до семінарського заняття, переліки питань, які виносяться до обговорення на занятті, практичні задачі для закріплення теоретичного матеріалу. До кожної теми наводиться перелік основної та додаткової рекомендованої літератури, що включає нормативно-правові акти, судову практику, навчальні посібники та наукові праці.

Методичні вказівки призначені для студентів, науково-педагогічних працівників.

© Гейнц Р. М., 2020

© ДВНЗ «Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника», 2020

ЗМІСТ

ПЕРЕДМОВА.....	4
ЗАГАЛЬНІ ПОЛОЖЕННЯ.....	6
ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ.....	8
СТРУКТУРА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ	11
ТЕМАТИКА ТА ЗМІСТ СЕМІНАРСЬКИХ ЗАНЯТЬ	8
Семінарське заняття № 1. Договір як форма реалізації цивільної правосуб'єктності учасників цивільного обороту	12
Семінарське заняття № 2. Договір як правовідношення.....	26
Семінарське заняття № 8. Систематизація цивільно-правових договорів. Типи договорів та їх цивільно-правова характеристика.....	36
ЗАВДАННЯ ДЛЯ ДОМАШНЬОЇ КОНТРОЛЬНОЇ РОБОТИ	13

ПЕРЕДМОВА

Конструкція договору стала одним із найвизначніших здобутків світової правової культури.

Навчальна дисципліна «Договір як цивільно-правова форма товарного обороту», передбачена навчальним планом підготовки магістра права для вивчення магістрантами на 1-му курсі.

Метою викладання навчальної дисципліни «Договір як цивільно-правова форма товарного обороту» є поглиблення у магістрантів системи необхідних юридичних знань, професійних навичок та вмій вирішувати практичні завдання щодо договірного регулювання суспільних відносин, принципів договірного права, доктринальних підходів до систематизації цивільно-правових договорів, розуміння багатоаспектності договору як цивільно-правової категорії.

Вивчення дисципліни спрямоване на набуття студентами компетентностей щодо знання та розуміння змісту норм законодавства України, що є джерелами правового регулювання договору, формування умінь та навичок для самостійного розв'язання практичних проблем, які виникають у процесі реалізації договірної правосуб'єктності учасників цивільних правовідносин, правильного застосування норм договірного права.

Предметом вивчення дисципліни є теоретичні та правові аспекти договору як правової категорії, аналіз основних джерел договірного права, розуміння договору як правочину, договору як правовідношення, динаміки договору, договірної відповідальності, а також практика реалізації відповідних норм.

Програма навчальної дисципліни складається з таких змістових модулів:

1. Теоретичні підходи до розуміння категорії договору.
2. Договір як підстава виникнення договірного зобов'язання. Динаміка договору.
3. Класифікація договорів у сучасному цивільному праві. Різногалузеві договори.

Зміст дисципліни дозволяє підійти до розуміння категорії договору як багатоаспектного поняття, поглибити знання джерел договірного права, розуміння динаміки укладеного договору, відповідальності за невиконання чи неналежне виконання договору тощо. Основою вивчення дисципліни є бездоганне знання договірного законодавства та вміння застосовувати його на практиці.

Невід'ємним елементом модульної системи вивчення дисципліни, який забезпечує зворотній зв'язок між викладачем та здобувачем освіти є практичні (семінарські) заняття. На семінарських заняттях перевіряється ступінь засвоєння теоретичного матеріалу, логічність мислення, здатність самостійно опрацьовувати значні обсяги навчального матеріалу, проводити аналіз практичної ситуації. Зазвичай ці заняття передбачають активність тих хто навчається, але за наперед заданими завданнями. Тут можлива демонстрація рівня засвоєння лекційного матеріалу та тих знань, котрі були набуті студентами при самостійному опрацюванні навчально-наукової та періодичної

літератури, актів законодавства, судової практики й інших джерел.

Структурно практичне заняття залежить від теми та її практичного спрямування і передбачає: перевірку самостійної роботи, що здійснюється на формальному рівні – перевірка виконаних завдань самостійної роботи, підготовка індивідуальних завдань за темою, старанності та самостійності виконання практичних завдань, вміння відтворити базові поняття та розуміння їх сутності, вміння висловлювати заперечення та знаходити правильні рішення.

Оцінці підлягає рівень і глибина засвоєння навчального матеріалу; наявність навичок самостійного пошуку та використання нормативних актів, що регулюють договірні відносини; вміння складати проекти договорів; розуміння змісту актів законодавства, що є джерелом договірного права та вміння застосовувати набуті теоретичні знання для укладення договорів. В процесі проведення семінарських (практичних) занять забезпечується детальніше розуміння основних проблемних питань договірного права, їх теоретичного підґрунтя, самостійне вміння тлумачити і застосовувати норми цивільного законодавства студентами.

Для правильного і повного виконання завдань студенти повинні:

- добре ознайомитися з методичними вказівками до кожної теми;
- вивчити положення рекомендованих та інших нормативних актів і літератури;
- опрацювати тему за питаннями для самоконтролю;
- за опублікованою чи розміщеною в мережі Інтернет судовою практикою ознайомитися із практикою вирішення рішень за окремими категоріями справ.

Наступним етапом розв'язування задачі повинно стати:

- детальний аналіз умов завдання;
- з'ясувати юридичного значення кожного наведеного у завданні факту;
- правовий аналіз взаємовідносин сторін, позиції суду, прокурора або адвоката (за їх наявності чи обов'язковості участі);
- продумати відповіді на поставлені запитання;
- змодельовати контраргументи;
- викласти їх у рекомендованому порядку чи у процесуальній формі відповідного документу суду (постанова, рішення).

Вирішення задачі (завдання) студенти повинні викласти у спеціально відведеному для цього робочому зошиті письмово. Деякі із завдань передбачають наявність двох і більше рішень шляхом самостійного внесення змін і доповнень у фактичні обставини справи.

Письмовий варіант вирішення практичного завдання повинен відповідати вимогам зрозумілості, повноти, ясності, чіткості, та процесуальної формалізації. Слід уникати зайвої деталізації, яка не має правового значення у даній справі і не заснована на фактах, які викладені у фабулі завдання.

Студенти вправі за своєю ініціативою з метою більш повного аналізу умов завдання та для захисту прав і охоронюваних законом інтересів фізичних і юридичних осіб, про яких йдеться в фабулі завдання, вийти за межі умов завдання та поставлених до завдання запитань.

ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Змістовий модуль 1. Теоретичні підходи до розуміння категорії договору у праві

Тема 1. Цивільно-правовий договір як основний інститут цивільного права

Поняття та цивільно-правова природа договору. Співвідношення понять «правочин», «угода», «домовленість» та «договір».

Доктринальні підходи до розуміння договору. Роль договору у механізмі правового регулювання приватноправових відносин.

Система принципів договірної права. Реалізація принципів справедливості, добросовісності та розумності в договірних зобов'язаннях. Принцип свободи в договірному праві України та його складові елементи. Принцип неприпустимості зловживання правом у договірних зобов'язаннях.

Тема 2. Правове регулювання цивільно-правових договорів

Поняття та види джерел договірної права. Кодекси та інші закони як джерела договірної права, їх характеристика. Міжнародний договір як джерело договірної права. Поняття «колізійна норма», «звичай», «звичай ділового обороту» та їх значення в правовому регулюванні договору.

Види норм договірної права та їх характеристика. Дія норм про договори в часі, просторі та за колом осіб. Застосування норм про договори за аналогією. Тлумачення норм про договори.

Договір як джерело договірної права. Співвідношення договору та норми права. Типізація договірних форм.

Тема 3. Договір як форма реалізації цивільної правосуб'єктності учасників цивільного обороту

Загальні положення про цивільну правосуб'єктність учасників цивільних правовідносин. Елементи цивільної правосуб'єктності фізичних та юридичних осіб. Роль правосуб'єктності в структурі механізму регулювання цивільних правовідносин учасників цивільних правовідносин. Вплив правосуб'єктності на дійсність договорів, укладених фізичними та юридичними особами. Сутність договору як форми реалізації цивільної правосуб'єктності фізичних та юридичних осіб.

Змістовий модуль 2. Договір як підстава виникнення договірної зобов'язання. Динаміка договору

Тема 4. Договір як юридичний факт

Поняття договору як юридичного факту. Воля та волевиявлення в договорі. Зміст договору як юридичного факту. Істотні, звичайні та випадкові умови договору.

Порядок і способи укладення договору. Загальний порядок укладення договору та правові наслідки його порушення. Переддоговірні спори. Форма

договору та правові наслідки її недотримання при укладенні договору. Особливості укладення окремих видів договорів.

Співвідношення понять «неукладений», «нечинний» і «недійсний» договір. Визнання договору недійсним. Правові наслідки недійсності договору.

Тема 5. Договір як правовідношення

Договірні зобов'язання в системі цивільних правовідносин.

Поняття та склад суб'єктів договірної правовідносини. Динаміка суб'єктного складу договірної зобов'язання. Треті особи у зобов'язанні.

Поняття та загальні умови виконання договірної зобов'язання. Елементи належного виконання договірної зобов'язання. Підтвердження виконання договірної зобов'язання.

Поняття та класифікація підстав припинення договірної зобов'язання.

Тема 6. Динаміка укладеного договору

Стадія виконання договору. Співвідношення понять «виконання договору» та «виконання договірної зобов'язання».

Стадія зміни договору. Поняття, підстави та правові наслідки зміни договору.

Стадія припинення договору. Співвідношення понять «припинення зобов'язання», «припинення договору», «розірвання договору» і «відмова від договору». Підстави та порядок відмови від договору. Поняття, ознаки та правові наслідки розірвання договору.

Стадія порушеного договірної права. Поняття права на захист. Підстави захисту прав суб'єктів договірних правовідносин.

Форми та способи захисту порушеного договірної права. Відшкодування збитків та моральної шкоди.

Захист кредитора в договірній зобов'язанні. Захист слабшої сторони договору.

Тема 7. Загальні засади договірної відповідальності

Поняття цивільно-правової відповідальності. Сутність та форми договірної відповідальності. Умови (підстави) договірної відповідальності.

Загальні засади договірної відповідальності юридичних осіб. Самостійність відповідальності юридичних осіб.

Особливості договірної відповідальності юридичних осіб публічного права та підприємницьких товариств.

Змістовий модуль 3. Класифікація договорів у сучасному цивільному праві. Різногалузеві договори

Тема 8. Систематизація цивільно-правових договорів. Типи договорів та їх цивільно-правова характеристика

Особливості класифікації договорів за універсальним критерієм (за правовою метою), за його предметом, суб'єктним складом.

Поняття, правова природа та особливості публічного договору. Споживчий договір. Договір приєднання: поняття, правова природа та особливості.

Договір на користь третьої особи. Попередній договір. Розмежування попереднього договору та протоколу про наміри.

Непоіменовані договори. Змішаний договір. Інтегровані та нетипові договори.

Поняття та загальна характеристика зовнішньоекономічного договору.

Тема 9. Концепція цивільно-правового договору в інших галузях права

Поняття та особливості господарського договору. Співвідношення цивільно-правового договору з господарсько-правовим договором.

Договір як регулятор трудових відносин. Відмінності цивільно-правового договору від трудового договору.

Договір як регулятор сімейних правовідносин. Шлюбний договір. Договір в міжнародному праві.

Договірне регулювання природноресурсових відносин. Договірне регулювання корпоративних правовідносин. Процесуальні договори: постановка питання та законодавча перспектива.

Поняття та особливості адміністративно-правового договору. Договір у кримінально-правових відносинах.

СТРУКТУРА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

№ з/п	Найменування розділів і тем	Усього	Кількість годин		
			лек.	сем.	с/р
Змістовий модуль 1. Теоретичні підходи до розуміння категорії договору					
1.	Цивільно-правовий договір як основний інститут цивільного права	10	2	–	8
2.	Правове регулювання цивільно-правових договорів	8	–	–	8
3.	Договір як форма реалізації цивільної правосуб'єктності учасників цивільного обороту	8	–	2	6
Змістовий модуль 2. Договір як підстава виникнення договірної зобов'язання. Динаміка договору					
4.	Договір як юридичний факт	10	2	–	8
5.	Договір як правовідношення	12	–	2	10
6.	Динаміка укладеного договору	12	–	–	12
7.	Загальні засади договірної відповідальності	8	–	–	8
Змістовий модуль 3. Класифікація договорів у сучасному цивільному праві. Різногалузеві договори					
8.	Систематизація цивільно-правових договорів. Типи договорів та їх цивільно-правова характеристика	12	–	2	10
9.	Концепція цивільно-правового договору в інших галузях права	10	–	–	10
Усього годин:		90	4	6	80

ТЕМАТИКА ТА ЗМІСТ СЕМІНАРСЬКИХ ЗАНЯТЬ

Семінарське заняття № 1 (2 год.)

ДОГОВІР ЯК ФОРМА РЕАЛІЗАЦІЇ ЦИВІЛЬНОЇ ПРАВОСУБ'ЄКТНОСТІ УЧАСНИКІВ ЦИВІЛЬНОГО ОБОРОТУ

📖 Методичні рекомендації: Поняття правосуб'єктності включає в себе правоздатність та дієздатність суб'єктів цивільних правовідносин. Під правовою формою реалізації цивільної правосуб'єктності учасників цивільних правовідносин розуміють елемент механізму цивільного регулювання відносин за їх участю, а саме правову підставу, через яку останні набуватимуть конкретні цивільні права й обов'язки. У цивільному праві існують різноманітні форми, за допомогою яких суб'єкти цивільного права набувають конкретних цивільних прав та обов'язків.

При вивченні даної теми зверніть увагу на те, що в юридичній літературі прослідковується вживання як синонімічних категорій таких понять як «форма реалізації цивільної правосуб'єктності», «спосіб реалізації цивільної правосуб'єктності», «форма участі у цивільних правовідносинах».

І закон, і рішення суду, і адміністративний акт виступають видами форм реалізації цивільної правосуб'єктності. Для юридичних осіб різновидами форм реалізації цивільної правосуб'єктності виступатимуть також статутні документи, рішення органів управління юридичної особи (загальних зборів, виконавчих органів тощо). Але найпоширенішою та найдоцільнішою формою реалізації цивільної правосуб'єктності учасників цивільних правовідносин виступає цивільно-правовий договір.

⇒ Питання для обговорення:

1. Загальні положення про цивільну правосуб'єктність учасників цивільних правовідносин.
2. Елементи цивільної правосуб'єктності фізичних та юридичних осіб.
3. Роль правосуб'єктності в структурі механізму регулювання цивільних правовідносин учасників цивільних правовідносин.
4. Вплив правосуб'єктності на дійсність договорів, укладених фізичними та юридичними особами.
5. Сутність договору як форми реалізації цивільної правосуб'єктності фізичних та юридичних осіб.

☑ Ключові поняття і терміни: дієздатність, правоздатність, договороздатність, правосуб'єктність.

◆ Питання для самоконтролю

1. Назвіть науковців, які проводять дослідження форм реалізації цивільної правосуб'єктності.
2. У чому полягає відмінність між правоздатністю і правосуб'єктністю ?
3. Перелічіть елементи структури механізму реалізації правосуб'єктності юридичних осіб .
4. Що Ви розумієте під «теорією волі»?
5. Проаналізуйте правові категорії: «цивільна правосуб'єктність» та «господарська компетенція».
6. Як співвідносяться поняття: «форма реалізації цивільної правосуб'єктності» та «спосіб реалізації цивільної правосуб'єктності».

✍ Практичні завдання:

Задача 1. Філія ТОВ «Сяйво» уклала з торговою базою договір на поставку світильників. ТОВ «Сяйво» звернулося до господарського суду з позовом про визнання договору недійсним, оскільки товариство не видавало керівнику філії доручення на укладення такого договору.

Чи підлягає позов задоволенню?

Задача 2. 80% акцій ПрАТ «Оберіг» належать С. Перебуваючи на виставці С. одержав вигідну пропозицію від генерального директора ТОВ «Світ дизайну» щодо укладення договору купівлі-продажу обладнання. С. виходячи з того, що йому належить контрольний пакет акцій ПрАТ «Оберіг» уклав вказаний договір купівлі-продажу. Повернувшись з виставки, С. повідомив голову правління ПрАТ «Оберіг» про укладений договір і передав йому другий примірник цього договору.

Проведіть правовий аналіз ситуації. Хто вправі укласти договір від імені ПрАТ?

Задача 3. Банк «Прогрес» уклав із ТОВ «Графіт» кредитний договір, виконання якого було забезпечено заставою транспортного засобу. При цьому банк зобов'язувався перерахувати кошти лише після оформлення договору застави, згідно з яким позичальник зобов'язувався застрахувати транспортний засіб в одній з провідних страхових компаній на випадок пошкодження або знищення. Після належного оформлення договору застави ТОВ «Графіт» застрахувало предмет застави в страховій компанії і звернулося до банку з вимогою перерахувати кредитні кошти на його рахунок. Дослідивши подані додатково документи, банк «Прогрес» відмовив у наданні кредиту, мотивуючи свої дії тим, що, по-перше, ТОВ «Графіт» застрахувало транспортний засіб у страховика, чий фінансовий стан не відповідає вимогам банку, а по-друге, у банку пропав фінансовий інтерес у наданні кредиту. ТОВ «Графіт» пред'явило позов про спонукання банку надати кредит і про відшкодування збитків.

Чи підлягає позов задоволенню?

Задача 4. К. у березні 2017 р. пред'явила до М. позов про визнання недійсним договору дарування та його виселення з її будинку. В позові К. вказала, що 27 січня 2017р. вона уклала договір з відповідачем про передачу йому половини належного їй будинку на умовах довічного утримання. Договір був нотаріально посвідчений, однак М не виконує взятих на себе зобов'язань по її утриманню.

Яке рішення повинен ухвалити суд? Відповідь обґрунтуйте.

Задача 5. 15 травня 2018 році були підписані установчі документи товариства з обмеженою відповідальністю «Море». Директором товариства в цей же день загальними зборами учасників був призначений І. 26 травня 2018 року І. уклав договір з приватним підприємством «Берег» про оренду складських приміщень. Через 10 днів ПП «Берег» направило до ТОВ «Море» лист, у якому зазначалося, що договір оренди вважається не укладеним, в зв'язку з тим, що ТОВ «Море» було зареєстровано 30 травня, тобто пізніше ніж уклали договір, а відповідно до ст. 87, 91 ЦК України правоздатність юридичної особи виникає в момент державної реєстрації.

ТОВ «Море» договори, укладені директором від імені товариства до моменту реєстрації, визнає такими, що укладені з товариством, про що свідчить рішення загальних зборів учасників товариства від 16 червня 2018 року.

Проаналізуйте правові позиції сторін та вирішіть спір. Відповідь обґрунтуйте.

Нормативні акти та література:

Основна

1. Цивільний кодекс України від 16 січня 2003 р. (Дата оновлення 16.08.2020 р.) URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/435-15#Text>
2. Господарський кодекс України від 16 січня 2003 р. (Дата оновлення 16.08.2020 р.) URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/436-15#Text>
3. Договір як універсальна форма правового регулювання: монографія / за заг ред. проф. В.А.Васильєвої; Івано-Франківськ, 2016. 399 с.
4. Зозуляк О.І. Договір як правова форма реалізації цивільної правосуб'єктності юридичних осіб: автореф. дис. ... канд. юрид. наук. Київ, 2010. 19 с.
5. Науково-практичний коментар до Цивільного кодексу України: у 2 т. /за ред. О. В. Дзери, Н. С. Кузнецової, В.В. Луця. 5-е вид., перероб. і допов. К. : Юрінком Інтер, 2013. Т.2. 1022 с.

Додаткова

6. Васильєва В.В. Місце договору у системі юридичних фактів та встановлення його ознак. Актуальні проблеми вдосконалення чинного законодавства України: Збірник наукових статей. Випуск 28. Івано-Франківськ: Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника, 2012. С. 88-94
7. Зозуляк О.І. Реалізація цивільної правосуб'єктності юридичних осіб у договірній формі: монографія. Івано-Франківськ. Нова зоря. 2012. 216 с.
8. Зеліско А. В. Підприємницькі юридичні особи приватного права як суб'єкти цивільних правовідносин. Івано-Франківськ. Прикарпатський нац. у-т ім. В. Стефаника, 2016. 445 с.
9. Надьон В. В. Елементи правосуб'єктності в цивільному праві. URL: <http://dspace.nlu.edu.ua/bitstream/123456789/8294/1/14.pdf>
10. Шевчишин О. Правосуб'єктність неповнолітніх осіб як передумова дійсності правочинів. Підприємництво, господарство, право. 2018. № 4. С. 74-79. URL: <http://pgp-journal.kiev.ua/archive/2018/4/14.pdf>
11. Юркевич Ю.М. Цивільно-правовий договір як форма реалізації права фізичних та юридичних осіб на об'єднання. Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету. Сер.: Юриспруденція. 2016. № 23. С. 120-124 URL: <http://vestnik-pravo.mgu.od.ua/archive/juspradenc23/32.pdf>

Семінарське заняття № 2 (2 год.)

ДОГОВІР ЯК ПРАВОВІДНОШЕННЯ

 Методичні рекомендації: при вивченні даної теми зверніть увагу на те, що договір-правочин і договір-правовідношення є самостійними явищами, але тісно пов'язаними між собою. На підставі укладеного договору-правочину виникає договірне зобов'язання. Правовідношення, що виникає з договору поглинається загальним поняттям «зобов'язання». Відповідно до ч. 1 ст. 509 ЦК України зобов'язанням є правовідношення, в якому одна сторона (боржник) зобов'язана вчинити на користь другої сторони (кредитора) певну дію (передати майно, виконати роботу, надати послугу, сплатити гроші тощо) або утриматися від вчинення певної дії

(негативне зобов'язання), а кредитор має право вимагати від боржника виконання його обов'язку.

Зміст договору як правочину визначає специфіку конкретного договірної зобов'язання. Неправильно вважати договір-правочин і договір-правовідношення різними сторонами одного явища. Зазначені поняття співвідносяться як підстава та наслідок.

⇒ Питання для обговорення:

1. Поняття та склад суб'єктів договірної зобов'язання.
2. Динаміка суб'єктного складу договірної зобов'язання. Треті особи у зобов'язанні.
3. Поняття та загальні умови виконання договірної зобов'язання.
4. Елементи належного виконання договірної зобов'язання.
  - суб'єкти виконання договірної зобов'язання;
  - предмет і спосіб виконання;
  - місце виконання зобов'язання;
  - строк виконання договірної зобов'язання;
5. Поняття та класифікація підстав припинення договірної зобов'язання.

◆ Питання для самоконтролю

1. Які форми участі третіх осіб у зобов'язанні передбачені цивільним законодавством?
2. Що таке множинність осіб у зобов'язанні?
3. Які підстави заміни кредитора у зобов'язанні передбачені цивільним законодавством?
4. Як відбувається відступлення права вимоги?
5. Яка відмінність суброгації від регресних зобов'язань?
6. В чому полягає принцип належного виконання зобов'язання?
7. Назвіть відмінність між активною та пасивною множинністю.
8. Що таке новація?

☑ **Ключові поняття і терміни:** суброгація, регрес, цесія, активна множинність, пасивна множинність, юридичні акти, юридичні вчинки, неправомірні дії, прощення боргу, новація, відступне.

📖 Тематика рефератів:

1. Договори, що укладаються на користь третіх осіб.
2. Регресні зобов'язання у договірному праві України.

📌 Практичні завдання:

Задача 1. Договір купівлі-продажу між ТОВ «Альфа» (продавець) і ТОВ «Вега» (покупець) передбачав 30% попередню оплату. Гроші ТОВ «Альфа» були перераховані засновником ТОВ «Вега» М. Після цього М. звернувся до ТОВ «Альфа» з вимогою про передачу йому товару. ТОВ «Альфа» відмовилося, стверджуючи, що виконання частини зобов'язання третьою особою не є підставою для заміни сторони в зобов'язанні.

Вирішіть спір. Відповідь обґрунтуйте. Чи змінилася б ситуація, якби М. сплатив 100% вартості товару?

Задача 2. М., що проживав у м. Рівне домовився з трьома студентами будівельного інституту в період його відпустки з 20 червня по 15 липня відновити паркан на своїй дачі. Як аванс він виплатив студентам 100 грн. які вручив одному з них 3 червня. Проте в обумовлений термін робота не була виконана, оскільки двоє з

трьох студентів (в тому числі і той, якому вручено гроші) виїхали з міста на відпочинок в Карпати.

До кого М. може звернути вимогу про повернення авансу? Чи має він право на відшкодування моральної шкоди? Чи може бути припинене це зобов'язання прощенням боргу? Чи змінилося б рішення, якби студенти з'явилися до замовника, але не виконали роботу через його відсутність? Чи зміниться рішення по суті, якщо було видано не аванс, а завдаток?

Задача 3. Фізична особа-підприємець Д. звернувся до банку з проханням видати кредит для започаткування власної справи з майновим забезпеченням, яке не покриває всієї суми кредиту, обумовлюючи це тим, що проект, який він хоче втілити, є надзвичайно привабливим й прибутковим. Іншого цінного майна у Д. не було. Кредитна рада банку, дослідивши бізнес-план підприємця і визнавши його дійсно привабливим, зазначаючи, що підприємництво – це діяльність, яка не існує без ризику, вирішила надати кредит. Однак на момент настання строку повернення кредиту, Д. не отримав від свого проекту бажаного результату і можливості повернути гроші не мав.

Банк, намагаючись повернути суму кредиту та відсотків, видав наказ про примусове стягнення грошових коштів, які були у Д. на депозитному рахунку в іншому банку.

Д. проти цього заперечував, посилаючись на той факт, що банк не виконує функції державної виконавчої служби і будь-яку його заборгованість можна стягнути лише за рішенням господарського суду. Він також вказував на факт незаконності дій обох банків, оскільки дані про наявність вкладів в банківських установах становлять банківську таємницю.

Як повинна бути вирішена справа? Відповідь обґрунтуйте.

Задача 4. П. позичив у Є. 20 тис. гривень строком на один рік, але у визначений строк грошей не повернув. Через шість місяців після настання строку виконання договору Є. звернувся з позовом до суду про стягнення з П. 20 тис гривень та 3% річних за час прострочення. П. погодився повернути кошти, однак відмовився від сплати процентів, адже вважав що зобов'язання повинно було бути виконане за місцем проживання боржника, і він чекав що Є. прийде до нього додому за коштами.

Вирішіть справу. За яким місцем зобов'язання повинно було бути виконаним у даній ситуації? Як визначається місце виконання зобов'язання якщо воно не встановлено у договорі?

Задача 5. За договором поставки Постачальник зобов'язувався передати Покупцеві товар, а Покупець оплатити його на умовах 100% попередньої оплати. Покупець оплатив товар, але у зв'язку із істотною зміною цін на ринку Постачальник відмовився поставити товар і повернув Покупцю гроші. Покупець гроші прийняв. Після цього Покупець звернувся до Постачальника з вимогою про передачу товару. Останній відмовився, мотивуючи це тим, що Покупець прийняв повернуті гроші, а отже, погодився припинити зобов'язання.

Вирішіть справу. Назвіть підстави припинення зобов'язання.

Нормативні акти та література:

Основна

1. Цивільний кодекс України від 16 січня 2003 р. (Дата оновлення 16.08.2020 р.) URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/435-15#Text>

2. Васильєва В.В. Договір як підстава виникнення цивільно-правового зобов'язання: автореф. дис. канд. юрид. наук. Київ, 2013. 20 с.
3. Договірне право України. Загальна частина: навч. посіб. / Т.В. Боднар, О.В. Дзера, Н.С. Кузнецова та ін.; за ред. О.В. Дзери. К.: Юрінком Інтер, 2008. 896 с.
4. Договір як універсальна форма правового регулювання: монографія / за заг ред. проф. В.А.Васильєвої; Івано-Франківськ, 2016. 399 с.
5. Тетарчук І. В. Договірне право України. Навчальний посібник для підготовки до іспитів. Київ: ЦНЛ, 2016. 260 с.
6. Кузьмич О. Я. Договір на користь третьої особи в цивільному праві України: автореф. дис. канд. юрид. наук. Київ, 2010. 20 с.
7. Науково-практичний коментар до Цивільного кодексу України: у 2 т. /за ред. О. В. Дзери, Н. С. Кузнецової, В.В. Луця. 5-е вид., перероб. і допов. К. : Юрінком Інтер, 2013. Т.2. 1022 с.
8. Цивільний кодекс України: науково-практичний коментар (пояснення, тлумачення, рекомендації з використанням позицій вищих судових інстанцій, Міністерства юстиції, науковців, фахівців). Т. 7: Загальні положення про зобов'язання та договір / за ред. проф. І. В. Спасибо-Фатєєвої. Серія «Коментарі та аналітика». Харків: ФО-П Лисяк Л. С., 2012. 736 с

Додаткова

9. Андреева О. Цивільно-правова характеристика ризику неможливості виконання договірної зобов'язання: поняття та практичне значення. *Підприємництво, господарство і право*. 2014. № 5. С. 45-48.
10. Голубєва Н. Ю. Характеристика елементів зобов'язання. Актуальні проблеми держави і права. 2011. С. 468- 474. <http://www.apdp.in.ua/v59/65.pdf>
11. Голубєва Н. Ю. Вимоги до об'єкта зобов'язальних правовідносин. Наукові праці НУ ОЮА. С. 363 – 374. URL: <http://naukovipraci.nuoua.od.ua/arhiv/tom13/38.pdf>
12. Гринько Р.В. Щодо питання про виконання цивільно-правового зобов'язання. Часопис цивілістики. 2016. Випуск 21. С. 37-42. URL: <http://dspace.onua.edu.ua/bitstream/handle/11300/8766/37-42.pdf?se>
13. Кузнецова Н.С., Коструба А.В. Проблемні аспекти моменту виникнення цивільно-правових зобов'язань за договором позики. Закон і Бізнес. 35 (1333). 2017. URL: http://zib.com.ua/ua/130166-problemni_as
14. Слома В. М. Види множинності осіб на стороні боржника у цивільно-правовому зобов'язанні. Національний юридичний журнал: теорія і практика. 2019. С. 73-76
15. . Слома В. М. Елементи цивільно-правового зобов'язання. *Актуальні проблеми правознавства*. 2017. Вип. 2 (10). С. 79-82
16. Слома В. М. Треті особи як суб'єкти цивільно-правових зобов'язань. *Право і суспільство*. 2019. № 6. С. 105-110
17. Слома В.М. Суб'єкти цивільно-правових зобов'язань. *Юридичний вісник*. 2016. 3(40). С. 113-117. URL: http://www.law.nau.edu.ua/images/Nauka/Naukovij_jurnal/2016/statji_n3_40_2016/20.pdf

Семінарське заняття № 3 (2 год.)

СИСТЕМАТИЗАЦІЯ ЦИВІЛЬНО-ПРАВОВИХ ДОГОВОРІВ. ТИПИ ДОГОВОРІВ ТА ЇХ ЦИВІЛЬНО-ПРАВОВА ХАРАКТЕРИСТИКА

Методичні рекомендації: при вивченні даної теми, оскільки питання класифікації цивільно-правових договорів становлять предмет наукових дискусій з приводу обрання найоптимальнішого критерію для такого поділу, слід звернути увагу на різні

підходи до класифікації договорів, а саме на класифікацію договорів за їх окремими властивостями, одноступеневу та багатоступеневу класифікації.

Необхідно пам'ятати, що однією із найпоширеніших способів класифікації цивільно-правових договорів є дихотомія, або поділ на дві групи. При дихотомії обирається класифікаційний критерій у вигляді тієї чи іншої ознаки договору. До однієї групи відносяться договори, у яких ця ознака наявна, а до іншої – договори, де така ознака відсутня. Тобто, за дихотомічним критерієм договори у підручниках з цивільного права поділяються на: двосторонні – односторонні (за наявністю прав та обов'язків між сторонами); оплатні – безоплатні (за наявністю зустрічного надання); реальні – консенсуальні (за моментом укладення договору) та інші.

Професор Луць В.В. поділяє договори за правовою метою та порядком розташування договорів у Цивільному кодексі України на: договір про передачу майна у власність, повне господарське відання або оперативне управління (купівля - продаж, поставка, позика, контракція, міна, дарування, постачання енергетичних ресурсів); договори про передачу майна у тимчасове користування (майновий найм, оренда, побутовий підряд, безоплатне користування майном, лізинг тощо); про виконання робіт (побутовий підряд, підряд на капітальне будівництво, на виконання проектних та пошукових робіт); про передачу результатів творчої діяльності (авторські, ліцензійні договори, договори про передачу науково-технічної продукції); про передачу послуг (перевезення, страхування, доручення, комісії); про спільну діяльність (установчий договір, угоди про науково-технічне співробітництво).

При вивченні даної теми студенту необхідно проаналізувати такі класифікаційні утворення (форми) групування договорів, як рід, тип, підтип, вид та підвид договору. Отже, під структурою системи договорів розуміють їх поділ на групи, типи та види. Групи зобов'язань володіють найвищою мірою спільності, зумовлюють найбільш істотні відмінності у їх правовому регулюванні. Групи поділяються на типи. Тип – це певна сукупність договірних зобов'язань, яка охоплює однорідну групу суспільних відносин і виражає істотні межі відповідних відносин. Типи договорів у свою чергу поділяються на види. Підстава для групування за видами договорів – це наявність сукупності сутнісних невід'ємних ознак. Саме вони дають можливість кваліфікувати договір і визначити його приналежність до певних договірних груп.

⇒ **Питання для обговорення:**

1. Поняття та критерії класифікації цивільно-правових договорів.
2. Особливості класифікації договорів за універсальним критерієм (одноступенева та багатоступенева класифікація цивільно-правових договорів).
3. Правова природа та особливості укладення публічного договору. Споживчий договір.
4. Договір приєднання: поняття, правова природа та особливості.
5. Загальна характеристика та особливості договору на користь третьої особи.
6. Попередній договір. Розмежування попереднього договору та протоколу про наміри.
7. Непоіменовані договори. Змішаний договір.
8. Інтегровані та нетипові договори.

☑ **Ключові терміни:** *оплатний договір, алеаторний договір, комутативний договір, фідучіарний договір, однооб'єктний договір, альтернативний договір, попередній та основний договори, комплексні договори.*

◆ **Питання для самоконтролю**

1. Проаналізуйте такі класифікаційні форми групування договорів як рід, тип, підтип, вид та підвид договору.
2. В чому полягає дихотомічний спосіб класифікації договорів?
3. Назвіть відмінність між майновими та організаційними договорами.
4. Дайте загальну характеристику «змішаному» договору.
5. Розкрийте різницю між поіменованими та непоіменованими договорами.
6. У чому полягає особливість однооб'єктних договорів?
7. Які договори вважаються інтегрованими?
8. Дайте визначення попереднього й основного договорів.
9. Який договір є договором приєднання?
10. Які особливості договору на користь третьої особи?

 Тематика рефератів:

1. Поняття та загальна характеристика зовнішньоекономічного договору.
2. Порівняльна характеристика змішаного та непоіменованого договорів.

 Практичні завдання:

Задача 1. А. домовився зі своїм приятелем К., артистом естради, що запросить до себе додому співробітників, які хотіли б послухати у виконанні К. естрадні пісні в домашній обстановці. Однак за дві години до призначеного часу зустрічі К. зателефонував А. і повідомив його, що не прийде, оскільки вирішив залишитися вдома, щоб подивитися футбольний матч за участю київського «Динамо». Зустріч, що було призначено, довелося відмінити. А. вважає, що К. зобов'язаний відшкодувати йому витрати, пов'язані з підготовкою зустрічі (вартість продуктів, напоїв) та компенсувати моральну шкоду.

Чи має А. юридичні підстави для пред'явлення таких вимог до К.? Відповідь обґрунтуйте.

Задача 2. За договором банківського вкладу Р. вніс на ім'я свого 10-річного сина 1 тис. грн. Через деякий час син звернувся в установу банку з вимогою по видачу йому цих грошей і нарахованих на них процентів.

Які права третіх осіб, на користь яких укладено договір банківського вкладу? Чи правомірні вимоги 10-річного сина? Проаналізуйте ст.ст. 31, 32 Цивільного кодексу України.

Задача 3. ТОВ «Лісовик» і ПрАТ «Чайка» уклали попередній договір, в якому визначили, що основний договір вони укладуть впродовж дев'яти місяців з дня укладання попереднього. Погоджуючи зміст попереднього договору, сторони обговорили, але не внесли у текст договору умов щодо яких не знайшли єдиного бачення і вирішили остаточно домовитися при укладанні основного договору. Через півроку сторони вирішили продовжити роботу з оформлення договору, але укладання основного договору затягувалося. За місяць до закінчення терміну дії попереднього договору ТОВ «Лісовик» звернулося до господарського суду з позовом до ПрАТ «Чайка» про спонукання до укладання основного договору.

Про що повинні домовитися сторони при укладанні попереднього договору? Визначте характер і правові наслідки дій учасників щодо укладання попереднього договору. Відповідь обґрунтуйте.

Задача 4. С. впродовж тривалого часу шукав можливість придбати чи орендувати гараж неподалік від свого будинку. Він дізнався, що у зв'язку з від'їздом на роботу за контрактом до Австрії Р. здає свій гараж в оренду на два роки, а в

майбутньому, можливо, продасть його. С. негайно зустрівся з Р., який повідомив, що через три дні С. може поставити до гаражу свій автомобіль. Стосовно орендної плати сторони вирішили дізнатися про середню орендну плату в цьому районі і наперед погодилися, що підуть один одному на уступки щодо цього питання. Через три дні Р. зателефонував С. і повідомив, що обставини змінилися і він не може здавати свій гараж, оскільки він потрібен його товаришеві. С. звернувся до суду. В своїй заяві він вказав, що Р. відмовився від виконання договору і просить суд зобов'язати Р., згідно зі ст. ст. 765 та 766 ЦК України, передати йому гараж у користування строком на два роки.

Яке рішення повинен винести суд? Відповідь обґрунтуйте.

📖 Нормативні акти та література:

Основна

1. Цивільний кодекс України від 16 січня 2003 р. (Дата оновлення 16.08.2020 р.) URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/435-15#Text>
2. Бервено С. М. Проблеми договірної права України: монографія. Київ: Юрінком Інтер, 2006. 392 с.
3. Веретельник Л. К. Проблема систематизації договорів у цивільному праві. Форум права. 2011. №1. С. 180-189.
4. Договірне право України. Загальна частина: навч. посіб. / Т.В. Боднар, О.В. Дзера, Н.С. Кузнецова та ін.; за ред. О.В. Дзери. К.: Юрінком Інтер, 2008. 896 с.
5. Договірне право України. Особлива частина: навч. посіб. / Т.В. Боднар, О.В. Дзера, Н.С. Кузнецова та ін.; за ред. О.В. Дзери. К.: Юрінком Інтер, 2009. 1200 с.
6. Договір як універсальна форма правового регулювання: монографія / за заг ред. проф. В.А.Васильєвої; Івано-Франківськ, 2016. 399 с.
7. Кузьмич О. Я. Договір на користь третьої особи в цивільному праві України: автореф. дис. канд. юрид. наук. Київ, 2010. 20 с.
8. Науково-практичний коментар до Цивільного кодексу України: у 2 т. /за ред. О. В. Дзери, Н. С. Кузнецової, В.В. Луця. 5-е вид., перероб. і допов. К. : Юрінком Інтер, 2013. Т.2. 1022 с.
9. Тетарчук І. В. Договірне право України. Навчальний посібник для підготовки до іспитів. Київ: ЦНЛ, 2016. 260 с.

Додаткова

10. Добкіна К., Ключова Є. Місце попереднього договору в системі цивільно-правових правовідносин. *Підприємництво, господарство і право*. 2015. № 5. С. 8-11.
11. Лехкар О. В. Договір приєднання у цивільному праві України: автореф. дис....канд. юрид. наук. Харків. 2008. 17 с.
12. Лідовець Р. А. Змішані договори в цивільному праві України: автореф. дис. канд. юрид. наук. Львів, 2005. 20 с.
13. Схаб-Бучинська Т.Я. Типовий договір як законодавче обмеження договірної свободи. Збірник наукових праць за матеріалами Всеукраїнської науково-практичної конференції «Договір як універсальна форма правового регулювання». Івано-Франківськ. 2018. С.58-63.
14. Корбут О. О. Непоіменовані договори у сфері шоу-бізнесу. Дисертація канд. юрид. наук: 12.00.03, Нац. акад. прав. наук України, НДІ приват. права і підприємництва ім. Ф. Г. Бурчака. Київ, 2015. 200 с.
15. Свиридчук С.М. Герасимчук Л.В. Виникнення прав третьої особи, на користь якої укладений договір. Журнал науковий огляд. 2017. № 10 (42). <https://naukajournal.org/index.php/naukajournal/article/viewFile/1355/1457>
16. Гриняк А.Б. Дискусійні питання природи спадкового договору та його місця в системі цивільно-правових договорів. Проблеми цивільного права і процесу: тези доповідей учасників науково-практичної конференції, присвяченої світлій пам'яті О.А. Пушкіна

(м.Харків, 19-20 травня 2017 р.) URL: http://univd.edu.ua/general/publishing/konf/19-20_05_2017/pdf/14.pdf

ЗАВДАННЯ ДЛЯ ДОМАШНЬОЇ КОНТРОЛЬНОЇ РОБОТИ

Контрольні роботи виконуються рукописним текстом у зошиті (12-18 аркушів). Вибір варіанту завдань здійснюється відповідно до порядкового номеру студента у журналі обліку академічної групи.

При вирішенні практичного завдання студенту необхідно обґрунтувати свою відповідь із посиланням на відповідні норми права. Відповіді, що містять лише ствердження або заперечення без належного правового обґрунтування, не будуть вважатися достатніми. У тестових завданнях слід обрати правильну відповідь. Відповідь на теоретичні питання повинна бути достатньою за обсягом, щоб розкрити його суть. Занадто короткі або розширені відповіді будуть розглядатись як показник недостатнього рівня володіння матеріалом.

Система оцінювання: завдання 1 і 2 – по 8 балів кожне, завдання 3 – 4 бали (кожен тест по 2 бали), завдання 4 – 10 балів. Разом – 30 балів.

Виконана контрольна робота подається на кафедру цивільного права не пізніше ніж за **10 календарних днів** до початку заліково-екзаменаційної сесії і є умовою допуску студента заочної форми навчання до іспиту з дисципліни «Договір як цивільно-правова форма товарного обороту». Якщо навчання проводиться дистанційно, то допускається виконання роботи в електронній формі. У такому разі подача роботи на кафедру здійснюється шляхом завантаження електронного документу, скан- або фотокопії письмової роботи у Classroom або надсилання на електронну адресу викладача.

ВАРІАНТ № 1

1. Розкрийте співвідношення понять «змішаний договір» та «непоіменований договір».
2. Поняття та складові елементи принципу свободи договору, їх характеристика.
3. Розв'яжіть тестове завдання:
  - А. Кредитор у зобов'язанні НЕ може бути замінений іншою особою внаслідок:
    - 1) передання кредитром своїх прав іншій особі за правочином;
    - 2) виконання обов'язку кредитором;
    - 3) передання боржником своїх прав іншій особі за правочином;
    - 4) правонаступництва.
  - Б. Між страховиком та ТОВ «ОрланТрансЕкспедиція» було укладено договір добровільного страхування відповідальності експедитора. Об'єктом страхування за цим договором є відшкодування шкоди, заподіяної вантажу під час експедиції (перевезення). Страхувальник повідомив про настання страхового випадку вкрадення вантажу під час його перевезення. Вказаний випадок був визначений страховим, та страховою компанією було виплачено ТОВ «ОрланТрансЕкспедиція» суму страхового відшкодування у розмірі 495 500 грн. В настанні страхового випадку є вина експедитра, який здійснював

еревезення вантажу та не забезпечив його належне зберігання. Яке право може виникнути у страховика?

1) право зворотньої вимоги до еспедитора, який відповідальний за завдані збитки (регрес);

2) право вимоги до експедитора, який відповідальний за завдані збитки (суброгація);

3) право на субсидіарне стягнення суми страхового відшкодування в експедитора та страхувальника;

4) право на солідарне стягнення суми страхового відшкодування з експедитора та страхувальника.

4. 15 січня 2019 р. між банком «Гарант-Україна» та ПрАТ «Постол» було укладено кредитний договір на суму 500 000 грн. Згідно з умовами договору кредит підлягав поверненню 15 березня 2019 р. В забезпечення виконання цього договору між банком «Гарант-Україна» та ТОВ «Шанс» було укладено договір поруки. Строк припинення поруки договором не визначався.

Оскільки ПрАТ «Постол» не виконало своїх зобов'язань за кредитним договором, 20 жовтня 2019 р. банк «Гарант-Україна» звернувся до господарського суду з позовом до ТОВ «Шанс» про стягнення: основної суми боргу за кредитним договором, процентів за користування кредитом, судових витрат, пов'язаних із стягненням боргу.

Яке рішення має прийняти господарський суд? Відповідь обґрунтуйте.

ВАРІАНТ № 2

1. Розкрийте співвідношення понять «неукладений» «нечинний» і «недійсний» договір.

2. Поняття та загальні умови виконання договірного зобов'язання.

3. Розв'яжіть тестове завдання:

А. Яке з нижче наведених положень НЕ є правильним?

Якщо місце виконання зобов'язання не встановлено у договорі, виконання провадиться:

1) за зобов'язанням про передання нерухомого майна — за місцезнаходженням цього майна;

2) за зобов'язанням про передання товару (майна), що виникає на підставі договору перевезення, — за місцем передачі товару (майна) замовнику;

3) за зобов'язанням про передання товару (майна), що виникає на підставі інших правочинів, — за місцем виготовлення або зберігання товару (майна), якщо це місце було відоме кредиторів на момент виникнення зобов'язання;

4) за грошовим зобов'язанням — за місцем проживання боржника.

Б. Остап доручив своєму представнику укласти договір дарування мобільного телефону. Яку вимогу закріплює ЦК України до доручення, щоб воно було дійсним?

1) вказівку стоку дії доручення;

2) опис предмета дарування

3) вказівку імені дарувальника;

4) вказівку імені обдаровуваного.

4. За договором купівлі-продажу АТ «Повітря» передало ТОВ «Надія» 10 кондиціонерів. У процесі прийомки виявилось, що 5 кондиціонерів не працюють. У претензії ТОВ «Надія» вимагало від АТ «Повітря» замінити непрацюючі кондиціонери та сплатити штраф у розмірі 20% від вартості неякісної продукції. У зв'язку з відсутністю на складі кондиціонерів АТ «Повітря» запропонувало здійснити ремонт несправних кондиціонерів, але ТОВ «Надія» не погодилося з такою пропозицією і вимагало розірвання договору, повернення вартості бракованих кондиціонерів і відшкодування витрат по їх зберіганню.

Вирішіть справу. Відповідь обґрунтуйте.

ВАРІАНТ № 3

1. Розкрийте співвідношення понять «публічний договір» і «споживчий договір».

2. Динаміка суб'єктного складу договірної зобов'язання.

3. Розв'яжіть тестове завдання:

А. Коли боржник має право виконати свій обов'язок шляхом внесення належних з нього кредиторів грошей або цінних паперів у депозит нотаріуса ?

1) у разі відсутності кредитора або уповноваженої ним особи у місці укладення договору;

2) якщо боржник відмовляється від заміни кредитора;

3) якщо кредитор або уповноважена ним особа ухиляється від прийняття виконання або в разі іншого прострочення з їхнього боку;

4) у разі настання непередбачуваних обставин, що звільняють від відповідальності за неналежне виконання.

Б. М. придбав товар за договором про продаж товару в кредит з умовою оплати товару з розстроченням платежу. Через кілька місяців покупець прострочив сплату чергового платежу. Які наслідки такого порушення умов договору закріплює ЦК України?

1) продавець має право відмовитись від договору, пред'явивши вимогу про повернення проданого товару, без права заявлення інших вимог;

2) на прострочену суму нараховуються проценти, але лише у тому випадку, якщо їх конкретний розмір було встановлено в договорі;

3) на суму договору нараховуються проценти у розмірі 1% річних, якщо більший розмір не було встановлено в договорі;

4) на прострочену суму нараховують проценти, встановлені законом, за умови відсутності заборони цього у договорі та не встановлення у ньому їх розміру.

4. Собко подарував сім'ї Лісецьких телевізор. Десь через два роки відносини між родичами значно погіршилися і під час чергової сварки Лісецький завдав Собко тяжких тілесних пошкоджень та розбив автомобіль останнього, за що був притягнутий до кримінальної відповідальності та засуджений до позбавлення волі.

Скориставшись відсутністю Лісецького Собко забрав з його оселі телевізор, заявивши, що він має право розірвати договір дарування за таких обставин, бо договір дарування – безоплатний договір.

Дружина Лісецького після неодноразових звернень до Собко подала до суду позов з вимогою повернути телевізор, який належить їй та її чоловікові.

Вирішіть справу. Відповідь обґрунтуйте.

ВАРІАНТ № 4

1. Розкрийте співвідношення понять «цивільний договір» та «адміністративний договір».

2. Поняття та класифікація підстав припинення договірних зобов'язань.

3. Розв'яжіть тестове завдання:

А. Як здійснюється заміна боржника у зобов'язанні іншою особою?

1) лише за згоди кредитора;

2) за взаємною згодою боржника і кредитора;

3) без згоди кредитора, якщо інше не встановлено договором або законом;

4) без згоди кредитора з наступним повідомленням органа місцевого самоврядування.

Б. За умовами договору під виплату ренти була передана земельна ділянка, на яку одержувач ренти мав право застави. Яке положення про заставу відповідає змісту норм ЦК України?

1) право застави у одержувача ренти в даному випадку могло виникнути лише у тому, що відповідне положення було встановлено договором;

2) право застави у одержувача ренти виникло на підставі закону, незалежно від того обумовили це сторони у договорі чи ні;

3) одержувач має право одержати задоволення за рахунок ділянки переважно перед іншими кредиторами, якщо інше не встановлено договором;

4) застава земельної ділянки відповідно до ЦК України має назву заклад і оформлювалась додатковим до ренти договором про заклад.

4. ТОВ «Північ» (відправник та одержувач вантажу в одній особі) під час укладення договору морського перевезення вантажу з пароплаванням «Посейдон» запропонувало включити до тексту договору умову про розмір відповідальності перевізника за втрату, нестачу і пошкодження вантажу у межах його дійсної вартості та умову щодо стягнення з відправника додаткової плати за оголошену цінність вантажу. Пароплавання, погодившись перевезти вантаж, заявило, що включення першої умови до договору недоцільно, оскільки вона повторює п.1 ч.1 ст. 179 Кодексу торговельного мореплавання України (КТМ), а включення другої умови пароплаванню не вигідно з фінансової точки зору. Юрист ТОВ «Північ» наполягав на тому щоб умова про відповідальність була включена до тексту договору, оскільки, на його думку, будь-яка умова, на який наполягає хоча б одна із сторін, є істотною, а тому повинна бути включена до тексту договору.

Вирішіть спір. Відповідь обґрунтуйте.

ВАРІАНТ № 5

1. Розкрийте спільні ознаки і відмінності цивільного і господарського договорів.
2. Форма договору та правові наслідки її недотримання при укладенні договору.
3. Розв'яжіть тестове завдання:

А. Яке з нижче наведених положень є правильним?

1) публічним є договір, в якому одна сторона — підприємець взяла на себе обов'язок здійснювати продаж товарів, виконання робіт або надання послуг кожному, хто до неї звернеться (роздрібна торгівля, перевезення транспортом загального користування, послуги зв'язку, медичне, готельне, банківське обслуговування тощо).

2) підприємець має право надавати переваги одному споживачеві перед іншим щодо укладення публічного договору, якщо інше не встановлено законом;

3) підприємець має право відмовитися від укладення публічного договору незалежно від наявності у нього можливостей надання споживачеві відповідних товарів (робіт, послуг).

4) у разі необгрунтованої відмови підприємця від укладення публічного договору він самостійно приймає рішення про відшкодування збитків, завданих споживачеві такою відмовою.

Б. За якої умови, відповідно до закону, комісіонер має право на додаткову плату за договором комісії?

1) комісіонер уклав договір з третьою особою за свій рахунок;

2) комісіонер уклав договір з третьою особою на більш вигідних для комітента умовах;

3) комісіонер поручився за виконання правочину третьою особою;

4) комісіонер виконав частину зобов'язання за третю особу.

4. Виробниче об'єднання уклало з Морським портом договір на виготовлення та поставку портового крану. Строк поставки був визначений - через 6 місяців з моменту укладення договору. У зв'язку з оновленням виробництва Виробниче об'єднання виготовило кран через чотири місяці після укладення договору та привезло його до Морського порту. Але Морський порт не прийняв кран та звернувся до Виробничого об'єднання з вимогою про відшкодування збитків, викликаних розміщенням крану на його території.

Хто має рацію в даному спорі? Відповідь обґрунтуйте.

ВАРІАНТ № 6

1. Розкрийте співвідношення понять «правочин», «угода», «домовленість» і «договір».
2. Форми та способи захисту порушеного договірного права.
3. Розв'яжіть тестове завдання:

А. Яке з нижче наведених положень є правильним?

1) попередній договір укладається у формі, встановленій для основного договору, а якщо форма основного договору не встановлена, — в усній формі.

2) зобов'язання, встановлене попереднім договором, не припиняється, якщо основний договір не укладений протягом строку (у термін), встановленого попереднім договором;

3) зобов'язання, встановлене попереднім договором, припиняється, якщо жодна із сторін не направить другій стороні пропозицію про його укладення.

4) договір про наміри (протокол про наміри тощо), якщо в ньому немає волевиявлення лише однієї із сторін щодо надання йому сили попереднього договору, вважається попереднім договором.

Б. М. уклав з банком кредитний договір на суму 50 тис. грн. строком на 2 роки. За 2 дні до отримання грошової суми М. повідомив банк про те, що він хоче отримати тільки 30 тис. грн., а від отримання 20 тис. грн. відмовляється. Як ЦК України визначає правові наслідки такої відмови, якщо договором це питання не врегульовано?

1) договір вважається укладеним на умовах М;

2) банк набуває права на відмову від кредитного договору;

3) М. зобов'язаний сплатити банкові неустойку;

4) з моменту відмови кредитний договір вважається розірваним.

4. Художник Васько отримав від Бондаренка замовлення намалювати його портрет. Через місяць портрет було майже завершено, залишилося лише покрити його лаком та вставити в рамку, але Васько помер.

Син Васька звернувся до Бондаренка з вимогою оплатити роботу батька, але той заперечував, стверджуючи, що по-перше, портрет не закінчено, а по-друге, зобов'язання між ним та Васьком мало особистий характер, а отже, припинилося смертю Васька.

Вирішіть спір. Відповідь обґрунтуйте.

ВАРІАНТ №7

1. Розкрийте співвідношення понять «припинення зобов'язання», «припинення договору», «розірвання договору» і «відмова від договору».

2. Сутність договору як форми реалізації цивільної правосуб'єктності фізичних та юридичних осіб.

3. Розв'яжіть тестове завдання:

А. Яке з нижче наведених положень є правильним?

Якщо сторони не досягли згоди щодо приведення договору у відповідність з обставинами, які істотно змінились, договір може бути розірваний за рішенням суду на вимогу заінтересованої сторони за наявності одночасно таких умов:

1) в момент укладення договору сторони виходили з того, що така зміна обставин може настати;

2) зміна обставин зумовлена причинами, які заінтересована сторона могла усунути після їх виникнення при всій турботливості та обачності, які від неї вимагалися;

3) виконання договору порушило б співвідношення майнових інтересів сторін і позбавило б заінтересовану сторону того, на що вона розраховувала при укладенні договору;

4) із суті договору або звичаїв ділового обороту випливає, що ризик зміни обставин несе заінтересована сторона.

Б. Відїжджаючи за кордон власник птахоферми С. передав її в управління фізичній особі-підприємцю А. за договором управління майном строком на 5 років. Через два роки з'ясувалося, що птахоферма є предметом договору застави і те, що зобов'язання, забезпечене заставою не виконується. Яке право є в А. у ситуації, що склалася?

1) на розірвання договору, виплату належної йому за договором плати відповідно до строку управління та відшкодування реальних збитків;

2) на односторонню відмову від договору, виплату винагороди за управління та відшкодування упущеної від підприємницької діяльності вигоди;

3) на звернення до суду з вимогою про переведення на нього прав та обов'язків асника майна, переданого в управління;

4) на відшкодування моральної шкоди, завданої С. через неповідомлення інформації про передання птахофабрики в заставу.

5. ТОВ «Кристал» (далі – Товариство) уклало договір з проектною організацією на розробку проектної документації з реконструкції будівлі, що придбана Товариством для розміщення офісів. В строк, що вказаний у договорі, проектувальники виконали ескіз, макет та генеральний план реконструкції.

Коли Товариство звернулося за отриманням дозвільної документації, з'ясувалося, що проект поданий не в повному обсязі. Проектна організація зазначила, що вона виконала умови договору повністю, оскільки договором перелік матеріалів, що надаються, не передбачений. Однак вона готова виконати необхідну частину роботи за умов додаткової оплати.

ТОВ «Кристал» звернулось за консультацією до юриста.

Яку відповідь слід дати? Відповідь обґрунтуйте.

ВАРІАНТ № 8

1. Розкрийте зміст понять «колізійна норма», «звичай», «звичай ділового обороту» та їх значення в правовому регулюванні договору.

2. Поняття та загальна характеристика договору на користь третьої особи.

3. Розв'яжіть тестове завдання:

А. Яке з нижче наведених положень є правильним?

1) виконання свого обов'язку однією із сторін, яке відповідно до договору кореспондує реалізації другою стороною свого права, є взаємним виконанням зобов'язання.

2) при зустрічному виконанні зобов'язання сторони повинні виконувати свої обов'язки почергово, якщо інше не встановлено договором, актами цивільного законодавства, не випливає із суті зобов'язання або звичаїв ділового обороту.

3) у разі невиконання однією із сторін у зобов'язанні свого обов'язку або за наявності очевидних підстав вважати, що вона не виконає свого обов'язку у встановлений строк (термін) або виконає його не в повному обсязі, друга сторона має право зупинити виконання свого обов'язку, відмовитися від його виконання частково або в повному обсязі.

4) якщо зустрічне виконання обов'язку здійснено однією із сторін, незважаючи на невиконання другою стороною свого обов'язку, друга сторона не зобов'язана виконати свій обов'язок.

Б. Уклавши з банком договір банківського рахунку, клієнт протягом трьох років операцій за цим рахунком НЕ проводив. Впродовж всього цього періоду залишок грошових коштів на рахунку складав 200 грн. В договорі банківського рахунку умова про відмову від договору відсутня. Чи може банк відмовитися від договору банківського рахунку?

1) так, оскільки протягом трьох років операції за рахунком клієнта відсутні, а залишок коштів незначний;

2) ні, оскільки на рахунку клієнта є кошти, хоча й протягом трьох років операції за рахунком відсутні;

3) так, оскільки залишок коштів на рахунку є меншим від розміру, що встановлений законом;

4) ні, оскільки в ЦК України відсутні підстави за яких банк може відмовитися від договору.

4. Яковлєв та Смирнов, які проживали в м. Харків, уклали договір позики строком на один рік, за яким Смирнов передав Яковлєву грошову суму в розмірі 10000 гривень. Коли підійшов час розрахунку Смирнов зателефонував Яковлєву та повідомив його, що переїхав на постійне місце проживання до міста Варшава (Польща), тому просить Яковлєва передати йому гроші там та повернути борг у доларах. Яковлєв відмовився, зазначивши, що договір вони уклали в Харкові, сума боргу рахувалася в гривнях, отже, він віддасть гривні в місці укладення договору.

Хто має рацію в даному спорі? Відповідь обґрунтуйте.

ВАРІАНТ № 9

1. Розкрийте поняття та відмінності між попереднім договором і протоколом про наміри.
2. Назвіть і охарактеризуйте систему принципів договірної права.
3. Розв'яжіть тестове завдання:

А. Яке з нижче наведених положень НЕ відповідає ЦК України?

1) у разі солідарної вимоги кредиторів (солідарних кредиторів) кожний із кредиторів має право пред'явити боржникові вимогу у повному обсязі.

2) боржник не має права висувати проти вимоги одного із солідарних кредиторів заперечення, що ґрунтуються на таких відносинах боржника з іншими солідарними кредиторами, в яких цей кредитор не бере участі.

3) виконання боржником свого обов'язку одному із солідарних кредиторів у повному обсязі не звільняє боржника від виконання решті солідарних кредиторів.

4) солідарний кредитор, який одержав виконання від боржника, зобов'язаний передати належне кожному з решти солідарних боржників у рівній частці, якщо інше не встановлено договором між ними.

Б. Фізична особа-підприємець О. відступив банку право грошової вимоги, яке виникне в майбутньому. За договором факторинг відступлення права имоги здійснюється з метою забезпечення виконання зобов'язання фізичною особою-підприємцем О. переж юанком. З якого моменту майбутня вимога переходить до банку?

1) невиконанням фізичною особою-підприємцем О. свого зобов'язання;

2) укладення договору факторингу;

3) звернення банку до фізичної особи-підприємця О. з відповідною вимогою;

4) набранням чинності договором факторингу.

4. На прохання свого приятеля Сомова, Лисько погодився перевезти на власному автомобілі телевізор «Філіпс», що був куплений Сомовим. По дорозі від магазину до дому Сомова Лисько не упорався з керуванням і автомобіль перекинувся. Водій і пасажир не постраждали, але телевізор, що перевозився в багажнику, виявився повністю розбитим.

Сомов вимагає від Лиська відшкодувати йому вартість телевізора. Лисько заперечує проти цього, оскільки, на його думку, він лише хотів надати Сомову товариську послугу. Ніякого договору вони не уклали, грошей він за перевезення телевізора не отримав, а тому ніяких зобов'язань між ними не виникло. До того ж внаслідок аварії поніс збитки не тільки Сомов, але і він, Лисько, оскільки на ремонт автомобіля йому необхідно буде витратити значно більшу суму, аніж вартість телевізора.

Хто має рацію в цьому спорі? Обґрунтуйте відповідь.

ВАРІАНТ № 10

1. Розкрийте зміст категорій «справедливість», «розумність», «добросовісність».

2. Договірне регулювання корпоративних правовідносин.

3. Розв'яжіть тестове завдання:

А. Яке із нижче наведених положень є правильним?

1) солідарний боржник має право висувати проти вимоги кредитора заперечення, що ґрунтуються на таких відносинах решти солідарних боржників з кредитором, у яких цей боржник не бере участі.

2) кредитор, який одержав виконання обов'язку не в повному обсязі від одного із солідарних боржників, не має права вимагати недоодержане від решти солідарних боржників.

3) у разі солідарного обов'язку боржників (солідарних боржників) кредитор має право вимагати виконання обов'язку частково або в повному обсязі як від усіх боржників разом, так і від будь-кого з них окремо.

4) виконання солідарного обов'язку у повному обсязі одним із боржників не припиняє обов'язок решти солідарних боржників перед кредитором.

Б. До банку одночасно надішло кілька розрахункових документів, на підставі яких банком здійснюється списання грошових коштів з рахунку клієнта. Які з цих документів є підставою для списання грошових коштів у першу чергу?

- 1) рішення суду щодо виплати за авторським договором.
- 2) документ для сплати податку на прибуток підприємства.
- 3) рішення суду для задоволення вимог про стягнення аліментів.
- 4) документ для сплати послуг підприємства за водопостачання.

4. Науковці Усенко і Ребров спільно придбали у вдови професора Лисицького наукову бібліотеку, що залишилась після його смерті. Договір було укладено, книги перевезли до квартири Реброва, а обумовлена договором ціна належала до уплати через місяць. Розділити книги практично було неможливо, тому Усенко і Ребров домовились, що бібліотеку придбає один Ребров. Через два тижні Ребров виїхав у довгострокове відрядження.

Лисицька, не отримавши в строк гроші, пред'явила позов до Усенка про стягнення всієї вартості бібліотеки, мотивуючи свої вимоги тим, що договір був укладений нею спільно з Усенко і Ребровим. Усенко заперечував проти позову, стверджуючи, що досягнута між ним і Ребровим домовленість означає перевід боргу на Реброва, тому він не несе перед Лисицькою ніяких зобов'язань.

Розгляньте доводи сторін. Хто має рацію в цьому спорі? Відповідь обґрунтуйте.

ВАРІАНТ № 11

1. Розкрийте спільні ознаки і відмінності цивільно-правового і трудового договорів.

2. Класифікація норм договірного права.

3. Розв'яжіть тестове завдання:

А. Яке з нижче наведених положень є правильним?

1) договором або законом може бути передбачена поряд із відповідальністю боржника додаткова (субсидіарна) відповідальність іншої особи.

2) до пред'явлення вимоги особі, яка несе субсидіарну відповідальність, кредитор не зобов'язаний пред'явити вимогу до основного боржника.

3) кредитор може вимагати задоволення своєї вимоги від особи, яка несе субсидіарну відповідальність, якщо ця вимога може бути задоволена шляхом зарахування зустрічної вимоги до основного боржника.

4) особа, яка несе субсидіарну відповідальність, повинна до задоволення вимоги, пред'явленої їй кредитором, повідомити про це кредитора.

Б. Четверо друзів уклали договір простого товариства з метою отримання прибутку від спільної діяльності, об'єднавши грошові вклади у сумі 100 тис. грн. Яким чином буде здійснюватися користування спільним майном учасників створеного товариства?

- 1) у порядку, що встановлюється статутом простого товариства.

- 2) через спеціально створений орган управління.
  - 3) одним із учасників товариства, який обрано на загальних зборах.
  - 4) за спільною згодою учасників простого товариства.
4. За договором купівлі-продажу Івченко передав Саліну автомобіль, а останній зобов'язався сплатити за нього 100 000 гривень. Отримувачем грошей в договорі була визначена донька Івченка. Івченко, продавши автомобіль, поїхав у тривале відрядження. Салін вчасно не розрахувався, і донька Івченка звернулася з позовом до суду про стягнення з Саліна суми боргу і відсотків річних за прострочення. Салін проти позову заперечував, стверджуючи, що донька Івченка не є стороною договору, а отже, не має права вимоги.

Вирішіть справу. Відповідь обґрунтуйте.

ВАРІАНТ № 12

1. Розкрийте співвідношення понять «інтегрований договір» і «нетиповий договір».
2. Поняття та форми договірної відповідальності.
3. Розв'яжіть тестове завдання:
  - А. С. уклав з банком договір банківського вкладу строком на 1 рік. Договором не було встановлено розмір процентів, які банк зобов'язаний виплачувати Антонюку. Які правові наслідки настають у такому випадку?
    - 1) договір вважається неукладеним, банк повинен повернути гроші Антонюку.
    - 2) банк зобов'язаний виплачувати проценти у розмірі облікової ставки НБУ.
    - 3) С. має право розірвати договір в односторонньому порядку.
    - 4) банк має право не виплачувати проценти до моменту погодження їх розміру.
  - Б. На яких засадах повинно гуртуватися зобов'язання ?
    - 1) адресності, безоплатності та розумності
    - 2) взаємності, законності та гуманності
    - 3) добросовісності, максимальної вигоди та моральності
    - 4) добросовісності, розумності та справедливості
4. Попов придбав у магазині холодильник "Норд". Через сім місяців його проводка загорілася і холодильник згорів, чим Попову були заповідіяні збитки в розмірі 1390 грн. (вогнем була пошкоджена частина кухонного гарнітура, біля якого стояв холодильник). Попов звернувся до заводу-виробника з вимогою відшкодувати йому понесені збитки. Завод відмовився задовольнити вимоги Попова, посилаючись на те, що не перебуває з останнім у договірних відносинах, а тому не повинен відшкодувати Попову понесені збитки.

Вирішіть справу. Відповідь обґрунтуйте.

ВАРІАНТ № 13

1. Розкрийте сутність істотних, звичайних, типових та випадкових умов договору.
2. Поняття, ознаки та правова природа публічного договору.

3. Розв'яжіть тестове завдання:

А. У зобов'язанні відбулася заміна кредитора, однак боржник не був про це письмово повідомлений. Хто несе ризик настання несприятливих для нього наслідків?

- 1) несе боржник
- 2) несе новий кредитор
- 3) несе старий кредитор
- 4) спільно несуть новий і старий кредитори

Б. Петро, уклавши з Орестом договір найму будинку, не визначили у договорі строк його дії. Яким чином Петро може відмовитися від договору найму?

- 1) після користування будинком протягом шести місяців.
- 2) в будь-який час, письмово попередивши про це Ореста за один місяць,
- 3) в будь-який час, письмово попередивши про це Ореста за три місяці.
- 4) після користування будинком протягом дванадцяти місяців.

4. Договір купівлі-продажу між ТОВ «Альфа» (продавець) і ТОВ «Вега» (покупець) передбачав 30% попередню оплату. Гроші ТОВ «Альфа» були перераховані засновником ТОВ «Вега» Малишевим. Після цього Малишев звернувся до ТОВ «Альфа» з вимогою про передачу йому товару. ТОВ «Альфа» відмовилося, стверджуючи, що виконання частини зобов'язання третьою особою не є підставою для заміни сторони в зобов'язанні.

Хто має рацію в даному спорі? Чи змінилася б ситуація, якби Малишев сплатив 100% вартості товару?

ВАРІАНТ № 14

1. Розкрийте співвідношення договору та норми права як регуляторів цивільних відносин.

2. Поняття та загальна характеристика зовнішньоекономічного договору.

3. Розв'яжіть тестове завдання:

А. В який строк, за загальним правилом, боржник зобов'язаний виконати вимогу кредитора про виконання боржником свого обов'язку у договорі, в якому строк виконання боржником свого обов'язку не був встановлений?

- 1) 7 днів від дня пред'явлення вимоги;
- 2) 30 днів від дня пред'явлення вимоги;
- 3) 14 днів від дня отримання вимоги;
- 4) наступного дня від дня отримання вимоги;

Б. Новацією є таке припинення зобов'язання, при якому:

1) виконання зобов'язання замінюється наданням рухомого або нерухомого майна

2) первісне зобов'язання замінюється новим зобов'язанням, стороною якого є хоча б одна із сторін первісного зобов'язання

3) первісне зобов'язання замінюється новим зобов'язанням між тими ж сторонами

4) припиняється головне і додаткове зобов'язання

4. За договором кредиту між ПАТ «Мрія» і ТОВ «Міг» товариство в останній день сплати частини кредиту та відсотків надало в свій банк платіжне доручення про перерахування коштів ПАТ «Мрія». У зв'язку з проблемами в платіжній системі банку гроші надійшли на рахунок ПАТ «Мрія» тільки через тиждень. ПАТ «Мрія» вважає, що ТОВ «Міг» допустило прострочення виконання зобов'язання, а отже, є підстави для застосування до нього штрафних санкцій. ТОВ «Міг» заперечує.

Хто має рацію в даному спорі?

ВАРІАНТ № 15

1. Розкрийте зміст принципу свободи в договірному праві України.
2. Договір як регулятор сімейних правовідносин.
3. Розв'яжіть тестове завдання:

А.

Б. Боржник, який виконав солідарний обов'язок:

1) має право на зворотну вимогу (регрес) до кожного з решти солідарних боржників у рівній частці

2) має право на зворотну вимогу (регрес) до кожного з решти солідарних боржників у частині їх заборгованості

3) не має право на зворотну вимогу (регрес) до кожного з решти солідарних боржників

4) має право на зворотну вимогу (регрес) до кожного з решти солідарних боржників тільки за погодженням з кредитором

4. Семенченко придбав купив будинок у Краєвської. Весною, через 2 роки після придбання, ґрунтові води затопили погріб, який знаходився під будинком, підмили стовпи, на яких стояв будинок, і він осів. Семенченко пред'явив позов до Краєвської, в якому вимагав визнати недійсним договір купівлі-продажу будинку і повернути купівельну ціну, або стягнути з відповідача витрати, необхідні для усунення руйнувань і проведення дренажних робіт.

Краєвська стверджувала в суді, що в даному випадку йдеться не про недоліки, виявлені в придбаному будинку. Окрім цього, всім відомо, що в даному районі ґрунтові води кожної весни затоплюють погребі і підвали.

Вирішіть спір.

ВАРІАНТ № 16

1. Договірне регулювання природноресурсових відносин.
2. Воля та волевиявлення в договорі.
3. Розв'яжіть тестове завдання:

А. ТОВ «Сервіс» отримав право на використання комп'ютерної програми на підставі виключної ліцензії. Згодом ліцензіат дізнався, що ліцензіар продовжує використовувати цю програму сам і видав одиничну ліцензію на її використання ТОВ «Добробут». Чи є дії ліцензіара правомірними і чому?

1) так, виключна ліцензія не виключає можливості використання комп'ютерної програми самим ліцензіаром і видачу одиничної ліцензії.

2) ні, виключна ліцензія виключає можливість використання ліцензіаром комп'ютерної програми та видачу інших ліцензій.

3) так - щодо використання ліцензіаром комп'ютерної програми для власних потреб, але ні –щодо видачі одиничної ліцензії.

4) ні - щодо використання ліцензіаром комп'ютерної програми для власних потреб, але так –щодо видачі одиничної ліцензії.

Б. Заміна кредитора у зобов'язанні здійснюється:

1) із згоди боржника

2) без згоди боржника, якщо інше не встановлено договором або законом

3) за взаємною згодою боржника і кредитора

4) без згоди боржника з наступним повідомленням органа місцевого самоврядування.

4.

ВАРІАНТ № 17

1. Вплив правосуб'єктності на дійсність договорів, укладених фізичними та юридичними особами.

2. Підстави та порядок відмови від договору

3. Розв'яжіть тестове завдання:

А. У договірному зобов'язанні між боржником А. та кредитором Б. відбулася заміна кредитора, про що боржника письмово повідомлено 01 лютого поточного року, а його згоди не запитували. Ці самі особи були сторонами в іншому договірному зобов'язанні, за яким первісний кредитор був боржником перед А., і строк виконання якого настав 30 січня поточного року. Як у Цивільному кодексі України врегульовано питання про зарахування зустрічної вимоги за зміни кредитора?

1) боржник А. не може пред'явити зустрічну вимогу до первісного кредитора, адже відбулася заміна кредитора;

2) боржник А. може пред'явити зустрічну вимогу до первісного кредитора, адже він не надавав згоди на заміну кредитора;

3) боржник А. може пред'явити проти вимоги нового кредитора свою зустрічну вимогу до первісного кредитора, адже повідомлення надійшло пізніше, аніж настав строк виконання зобов'язання Б.;

4) боржник А. не може пред'явити проти вимоги нового кредитора свою зустрічну вимогу до первісного кредитора лише за умови, якщо в укладеному між А. та Б. договорі це передбачено.

Б. Оферта характеризується:

- 1) наявністю сторони, до якої вона звернена;
- 2) наявністю всіх істотних умов договору і вираженням наміру особи, яка її зробила, вважати себе зобов'язаною у разі її прийняття;
- 3) додержанням письмової форми, наявністю сторони, до якої вона звернена та усіх істотних умов договору;
- 4) повнотою та безумовністю.

4.